

Vlaanderen Excelleert!? Begin met een nieuw VIA voor de Kunsten!

Nieuws maandag 11 januari 2021

Met een knal, zo brak een jaar geleden het cultuurprotest tegen de regering Jambon los. De cultuurvakbonden brengen nu een boek uit, als tableau vivant van dat historisch verzet. We blikken terug om beter vooruit te kunnen kijken. Want ook vandaag gaat de cultuurstrijd voort: hoewel het Vlaams Intersectoraal Akkoord (VIA) voor de kunsten in januari 2021 van start moet gaan – een hoogdringende tegemoetkoming voor de noodlijdende cultuurwerkers! – stelde de cultuurminister het overleg met de sociale partners voortdurend uit.

‘Vlaanderen. Verbeelding werkt.’ Met deze slogan voerde de Vlaamse regering begin 2014 een nieuwe huisstijl in om het merk Vlaanderen modern in de markt te zetten. De huisstijl was opgezet voor de periode 2014-2020. De heraldische leeuw, die volgens marktonderzoek van het ingehuurd reclamebureau agressief overkomt, kreeg een **cutting edge-update**: de rechterhelft van de kop is in het nieuwe leeuwenlogo weggelaten. Deze nieuwe stijl wil een open en aalbaar imago communiceren. Maar met het aantreden van de regering Jambon, waarmee de wals tussen N-VA en Vlaams Belang openlijk werd ingezet, kwam de ware aard van het beestje weer boven.

Het brede en solidaire protest dat vorig najaar op gang kwam als reactie op de cultuurstrijd van cultuurminister Jambon, koos inzake beeldvorming ook voor een grafische update van de Vlaamse huisstijl: de onderste helft van foto's, afbeeldingen en affiches werd uit protest met censuurgeel bedekt. Het is de beeldtaal van een aanklacht van onderuit. Tegen een regering die over onze hoofden heen wil beslissen en daarom een bespaar- en censuurbeleid wil doen neerdalen. Tegen een ideologie die kunst en cultuur wil kapen voor de promotie van een conservatief Vlaanderen. Tegen een hard beleid dat ons allemaal viseert en dat vooral wie aan de onderkant van onze samenleving terechtkwam nog verder naar beneden duwt. Ten voordele van een Vlaamse elite aan de top, die financieel wil excelleren.

Actie loont!

De tegenbeweging zwol aan en hield stand, het Vlaams-nationalistische cultuuroffensief trok zich in de loopgraven terug. De aangekondigde besparingen op de projectsubsidies ■ de achilleshiel van het creatieve talent ■ zijn intussen teruggedraaid. Het protestboek van de vakbonden verzamelde de stemmen van de gele protestgolf, samen met enkele duidende analyses die het verzet in een breder kader plaatsen en zo perspectief aanbrengen.

Het collectief protest was uniek, want in tegenstelling tot wat velen denken, is ‘de kunstensector’ geen welomschreven en samenhangende club. Het gaat over heel uiteenlopende disciplines waarin mensen werkzaam zijn die zich in heel andere werelden begeven. Met andere bezigheden, statuten, functies en dikwijls ook met jobs om den brode in andere sectoren, zoals het onderwijs. Het kunstenveld kent bovendien intern heel wat tegenstellingen en een levendig democratisch debat.

Dat al deze mensen elkaar vonden in een zwerm van creatief en collectief protest, solidair bovendien met andere sectoren, illustreert hoe betrokken een groeiende groep is. Ze laten zich niet ontmoedigen door cynisme of fatalisme. Tegen het doemdenken en egoïsme in, nemen ze zelf samen hun lot in handen. Zo geven ze elkaar en ons allemaal nieuwe hoop. Want ook solidariteit is een kunst.

De cultuurstrijd loopt voort

Die solidariteit blijft écht nodig. De coronacrisis dwong de Vlaamse regering vanaf de lente van 2020 het noodprogramma van de federale overheid te volgen. Maar twijfel er niet aan dat de regering Jambon haar ideologische koers zal voortzetten en haar ambities voor de kunstwereld, de media en het middenveld alsnog wil waarmaken. Wat brengt 2024? In aanloop daarvan mogen we ons aan een stevige cultuurstrijd verwachten.

Kijk bijvoorbeeld hoe de openbare omroep aangepakt wordt. De VRT moet aan de ketting, als een leeuw in een kooi. Het beleid van Jambon wil dat Vlaanderen cultureel excelleert, maar er was wel scherp protest nodig om de projectsubsidies status quo te houden. Vlak voor de nieuwe lockdown op cultuur lanceerde de cultuurminister een relanceplan. Waarom zet dat voluit in op infrastructuur, hoewel we nu zoveel nood hebben aan een ondersteuning van de preciaire cultuurwerkers? En vooral: een structureel tewerkstellingsplan voor de toekomst!

Er loopt ondertussen ook een mediagenieke discussie over de Vlaamse canon, die dient om de Vlaamse identiteit politiek te promoten. Tegelijk worden de artistieke vakken afgeknepen. Hoe rijm je dat? Het Minderhedenforum met zijn jarenlange expertise verloor zijn erkenning vanwege niet Vlaams genoeg en moet plaats maken voor een papieren tijger 'Join.Vlaanderen' genaamd. Waarmee meteen gezegd is dat wie hier leeft, werkt en woont maar een andere achtergrond heeft, voor de overheid nog steeds een buitenstaander is. Dat ideologisch statement kan tellen.

Wat met de structurele subsidieronde voor de organisaties volgend jaar? Zonder extra budget het institutionele veld decretaal willen omploegen op basis van een pre-corona plan, is niet alleen de facto een besparing maar ook wanbeheer. Dat er daardoor instellingen zullen sneuvelen, ligt in de lijn van de uitgestippelde beleidslogica. We mogen in 2023 een slagveld verwachten.

Nood aan structureel tewerkstellingsplan

De communautaire medaille heeft wel een keerzijde. Nu de federale regering investeert in de menselijke kant van het land en aangeeft haar beleid in overleg met de sociale partners te willen uitwerken ■ vanaf 2021 wordt bijvoorbeeld jaarlijks een werkgelegenheidsconferentie met de sociale partners georganiseerd ■ kan de Vlaamse regering niet achterblijven.

Flandrien Jambon heeft dus een gat dicht te rijden. Het Vlaams Intersectoraal Akkoord voor de zorg is al even een feit. De minister-president bedankte de sociale partners voor hun constructieve samenwerking live in het journaal, unieke televisiebeelden. Maar de onderhandeling over het VIA voor de Kunsten stond te lang op pauze. Uitstel mag geen afstel worden. Als Jambon kunst en cultuur wil doen excelleren, dan moet er een veerkrachtig tewerkstellingsbeleid komen. Want *cultural healing* hebben we écht nodig in deze coronacrisistijd.

Robrecht Vanderbeeken

'Vlaanderen Excelleert!?' Kritiek op de rechtse cultuurpolitiek' verscheen bij www.epo.be Interesse? Onze leden krijgen 10 procent korting en gratis levering als ze het boek bestellen via de website van de uitgever, met de code 'cultuurprotestexcelleert2024'.